

Refet Paşa (Bele) (1881-1963)

Kurtuluş Savaşı komutanlarından. 1881 yılında Selânik'te doğdu. İlk ve orta öğreniminden sonra İstanbul'da Harp Okulu'na girdi; 26 Aralık 1898'de piyade teğmen rütbesiyle mezun oldu. İlk askerî görevi olarak Makedonya'da Üçüncü Ordu emrine verildi; burada 67. ve 65. Alay'larda görev yaptı. 29 Aralık 1903'te üsteğmen, 10 Şubat 1906'da yüzbaşı oldu. Ekim 1909'da Harp Akademisi'ne girdi; bir süre devam ettikten sonra öğrenimine ara vererek Haziran 1912'de Trablusgarp'a geçti. Burada üç ay kadar İtalyanlara karşı savaştıktan sonra Balkan Savaşı'nın başlamasıyla bu cephede görev aldı. 1 Kasım 1912'de kurmaylığı onandı. 7 Ocak 1913'te binbaşı oldu. 5 Eylül 1913'te Edirne Jandarma Alay Komutanlığına getirildi. Üç ay kadar bu görevi yürüttükten sonra 20 Aralık 1913'te "Alman Askerî Islah Heyeti Kurmayı"nda görevlendirildi, kısa süre burada çalıştıktan sonra 18 Şubat 1914'de 2. Ordu Müfettişliği Kurmayı'na nakledildi. Osmanlı Devleti'nin I. Dünya Savaşı'na girişinden bir ay sonra 29 Kasım 1914'te 4. Ordu Karargâhı Haber Alma Şube Müdürlüğü'ne atandı. 28 Şubat 1915'de yarbay oldu; bu rütbe ile 7 Mart 1915'te 10. Tümen Komutanlığına nakledildi. 13 Aralık 1916'da 11. Tümen Komutanlığına getirildi. 14 Aralık 1916'da rütbesi albaylığa yükseltildi. Bu rütbe ile bir süre sonra 53. Tümen Komutan Vekilliğine atandı; bu görevi 9 Ekim 1917'den itibaren asaleten yürüttü. 17 Ekim 1918'de İstanbul'da Jandarma Genel Komutanlığına getirildi. Refet Bey, Mustafa Kemal Paşa'nın, 9. Ordu Karargâhı'yla Anadolu'ya geçişi sırasında, yine onun isteği ile 3. Kolordu Komutanlığı görevine atanarak Bandırma vapuru yolcuları arasında 19 Mayıs 1919 günü Samsun'a ayak bastı. Samsun'a gelişiyle 3. Kolordu Komutanlığı görevine başlayan Albay Refet Bey, Mustafa Kemal Paşa tarafından çağrıldığı, Amasya'da bir kısım arkadaşlarıyla beraber 22 Haziran 1919 tarihli Amasya Genelgesi'ne imza attı. Millî Mücadele taraftarı faaliyetleri nedeniyle 13 Temmuz 1919'da İstanbul Hükümeti tarafından, üzerinde bulunan 3. Kolordu Komutanlığı görevine son verildi. Sivas Kongresi arifesinde Ankara'ya gitmiş iken- Mustafa Kemal Paşa'nın direktifiyle Sivas'a çağrıldı. 7 Eylül 1919 günü Sivas'a dönerek, Sivas Kongresi Umumi Heyeti'ne, "Heyet-i Temsiliye Üyesi" olarak takdim edildi. Refet Bey, 23 Ekim 1919'da Heyet-i Temsiliye kararı ile "Batı Anadolu'daki durumu yerinde görmek ve bölgede komuta birliğini sağlamakla" görevlendirildi. Bu amaçla Batı Anadolu'ya giderek cephe vaziyetini gözden geçirdi. 10 Aralık 1919'da Nazilli'de "Aydın Kuva-yi Millîye Komutanlığı" görevini üstlendi. 13 Nisan 1920'de başlayan Düzce isyanının bastırılması amacıyla Nazilli cephesinden Mudurnu bölgesine geldi; ayaklanmanın ortadan kaldırılmasında etkin rol oynadı. 1. ve 2. Yozgat isyanlarını bastırma amacıyla yine Nazilli'den bir süvari birliği ile isyan bölgesine ulaştı. İsyanın bastırılmasında diğer kuvvetlerle beraber önemli rol oynadıktan sonra 18 Ağustos 1920'de Ankara'ya geldi ve Türkiye Büyük Millet Meclisi çalışmalarına İzmir milletvekili olarak katıldı. 6 Ekim 1920'de Meclis'te Dahiliye Vekilliği'ne seçildi. Bu görevde iken Ekim 1920'de başlayan Konya isyanını bastırmakla görevlendirilerek emrindeki kuvvetlerle isyan bölgesine hareket etti. İsyanı tamamen bastırarak 23 Ekim 1920'de Ankara'ya döndü. Batı Cephesi'nin 9 Kasım 1920'de Batı ve Güney Cephesi olmak üzere ikiye ayrılması üzerine Albay İsmet (İnönü) Bey Batı Cephesi Komutanlığına, Albay Refet (Bele) Bey Güney Cephesi Komutanlığına atandı. Aralık 1920 başlarında isyan etmiş bulunan Demirci Mehmet Efe kuvvetlerini 15/16 Aralık 1920 gecesi baskınla Dinar bölgesinde İğdecik köyünde dağıttı. Çerkes Ethem isyanının bastırılmasında ve I. İnönü Savaşı'nın kazanılmasında da etkin rol oynadı. Bu başarıları nedeniyle rütbesi 10 Ocak 1921'de mirliva (tuğgeneral)'lığa yükseltildi. 18 Mart 1921'de Dahiliye Vekilliği görevinden istifa etti. II. İnönü Zaferi'nin kazanılmasında ve zaferden sonra düşmanı takipte, yönettiği süvari birlikleri önemli rol oynadı. Bu başarıları nedeniyle 12 Nisan 1921'de Mustafa Kemal Paşa'dan tebrik telgrafı aldı. 3 Mayıs 1921'de Batı ve Güney Cephesi'nin tekrar birleştirilerek Komutanlığının İsmet Paşa'ya verilmesi üzerine 5 Mayıs 1921'de Güney Cephesi Komutanlığından ayrılarak Ankara'ya geldi. 30 Haziran 1921'de tekrar Dahiliye Vekilliği'ne seçildi. Mustafa Kemal Paşa'nın

Başkomutanlığı üstlendiği 5 Ağustos 1921 günü, o da Millî Müdafaa Vekilliği'ne seçildi. Üzerinde bulunan bu görevinin yanı sıra Dahiliye Vekilliği'ni de 10 Ekim 1921'e kadar vekâleten sürdürdü. Sakarya Muharebesi devam ederken, 29 Ağustos 1921 günü Millî Müdafaa Vekili olarak, milletçe yapılan fedakârlık ve yardımlara bir bildiri ile teşekkür etti. 10 Ocak 1922'de Millî Müdafaa Vekilliği'nden istifa etti. Verimli çalışmaları nedeniyle 12 Ocak 1922'de, Türkiye Büyük Millet Meclisi kararıyla takdirname ile ödüllendirildi. Refet Paşa, Mudanya Mütarekesi görüşmeleri devam ederken 9 Ekim 1922'de Ankara Hükümeti tarafından "İstanbul Mümessilliği'ni yürütmek, aynı zamanda Doğu Trakya'yı teslim almakla görevlendirildi. Bu amaçla 19 Ekim 1922 günü Mudanya'dan Gülnihal vapuruyla İstanbul'a geldi; büyük törenle, sevgi gösterileri ve coşkuyla karşılandı. 23 Ekim 1922'de İstanbul'da İtilâf Devletleri generalleriyle Doğu Trakya'nın devir ve teslim tarihlerini belirledi; bu belirleme sonucu 31 Ekim 1922'den itibaren Doğu Trakya'nın Türk mülkî memurlarına devir ve teslimine başlandı. Hilafet ve Saltanat'ın birbirinden ayrılarak Saltanat'ın lağvı hakkındaki 1 Kasım 1922 tarihli Türkiye Büyük Millet Meclisi Kararı, aynı günün akşamı Refet Paşa tarafından Yıldız Sarayı'nda Vahdettin'e bildirildi; 4 Kasım 1922'de son sadrazam Tevfik Paşa Kabinesi'nin istifası üzerine, aynı gün öğle vaktinden itibaren İstanbul'un yönetimine Türkiye Büyük Millet Meclisi Hükümeti adına el koydu. Refet Paşa, Vahdettin'in Malaya adlı İngiliz harp gemisiyle 17 Kasım 1922'de İstanbul'dan Malta'ya kaçıışı üzerine, Mustafa Kemal Paşa'nın talimatı ile aynı gün İstanbul'da Abdülmecit Efendi ile görüştü ve ondan "Hilâfet ve Saltanat hakkında T.B.M.M.'nin aldığı ve alacağı kararları tamamen onaylayacağına dair bir yazı aldı. 18 Kasım 1922'de TBMM kararıyla Abdülmecit Efendi halife seçildi. Refet Paşa, 20 Kasım 1922'de İstanbul'da İtilaf Devletleri Yüksek Komiserleri'ne -bir nota ile- Vahdettin'in halifelikten uzaklaştırıldığını ve Abdülmecit Efendi'nin yeni halife seçildiğini bildirdi. Refet Paşa, üzerinde bulunan Ankara Hükümeti'nin "İstanbul Mümessilliği" görevini 16 Aralık 1922'ye kadar sürdürdü. Bu tarihte görevi Dr. Adnan (Adivar) Bey'e devretti. 16 Aralık 1922'den başlamak üzere 8 Ekim 1923'e kadar "Trakya Komutanı" olarak görev yaptı. 1923 yılı Temmuz ayında yapılan 2. Dönem Türkiye Büyük Millet Meclisi seçimlerinde İstanbul Milletvekili'ne seçildi. Millî Mücadele ve İstiklâl Savaşı'ndaki hizmetleri nedeniyle 21 Kasım 1923 tarihli Türkiye Büyük Millet Meclisi kararıyla kırmızı-yeşil şeritli İstiklâl Madalyası ile ödüllendirildi. 9 Kasım 1924'te Halk Fırkası'ndan istifa ederek 17 Kasım 1924'te kurulan Terakkiperver Cumhuriyet Fırkası'nın kurucuları arasına katıldı. Partinin 3 Haziran 1925'te Bakanlar Kurulu kararıyla kapatılması üzerine bir süre bağımsız milletvekili olarak meclis çalışmalarına katıldı. 1 Kasım 1926'da İstanbul Milletvekili'nden istifa etti. Bir ay sonra da 8 Aralık 1926'da askerlik mesleğinden emekliye ayrıldı. Uzun süre siyaset dışı kalan Refet Paşa, 1935 yılı seçimlerinde V. Dönem İstanbul Milletvekili olarak seçildi. Meclisin VI. VII. ve VIII. Dönemlerinde de İstanbul Milletvekili olarak yasama görevini sürdürdü. 2 Ekim 1963'te İstanbul'da öldü. Cenazesi Zincirlikuyu Mezarlığı'nda toprağa verildi.

Derya GENÇ ACAR

KAYNAKÇA

Cepheden Meclise, Millî Savunma Bakanlığı, Millî Savunma Bakanlığı Yayını, Ankara 1999.

ÇOKER, Fahri, **Türk Parlamento Tarihi, Millî Mücadele ve T.B.M.M. I. Dönem (1919-1923), III. Cilt, I. Dönem Milletvekillerinin Özgeçmişleri**, Türkiye Büyük Millet Meclisi Vakfı Yayını, Ankara 1995.

GÖRGÜLÜ, İsmet, **On Yıllık Harbin Kadrosu (1912-1922), Balkan-Birinci Dünya ve İstiklâl Harbi**, Türk Tarih Kurumu Yayını, Ankara 1993.

KANDEMİR, Feridun, "Refet Paşa'nın İstanbul'a Gelişi", **Resimli Tarih Mecmuası**, S 52, Nisan 1954.

KOCATÜRK, Utkan, **Atatürk ve Türkiye Cumhuriyeti Tarihi Kronolojisi (1918-1938)**, 3. Baskı, Türk Tarih Kurumu Yayını, Ankara 2000.

SÜSLÜ, Azmi, BALCIOĞLU, Mustafa, **Atatürk'ün Silah Arkadaşları Atatürk Araştırma Merkezi Şeref Üyeleri**, Atatürk Araştırma Merkezi Yayını, Ankara 1999.

Türk İstiklâl Harbi'ne Katılan Tümen ve Daha Üst Kademelerdeki Komutanların Biyografileri, Genelkurmay Başkanlığı, İkinci Baskı, Genelkurmay Basımevi, Ankara 1989.

Türkiye Büyük Millet Meclisi Albümü (1920-1991), TBMM Genel Sekreterliği, TBMM Genel Sekreterliği Yayını, Ankara 1994.

17/05/2022 tarihinde <https://ataturkansiklopedisi.gov.tr/bilgi/refet-pasa-bele-1881-1963/?pdf=3410> adresinden erişilmiştir